

Kennsluáætlun

Safnfræðsla

Viðfangsefni	Ullin – af sauðkindinni yfir í fullunnið fat eða klæði
Nemendahópur	Yngsta stig, miðstig, (unglingastig)
Grein	Samfélagsgreinar, textílmennt
Lengd	2 – 3 kennslustundir eftir því hversu mörg verkefni eru unnin í tengslum við fræðslumyndböndin og hversu mörg myndbönd eru nýtt. Mælt er með heimsókn á safn í tengslum við efnið.

Innihald kennslustunda: Almennt samhengi sett. Nemendur og kennari horfa saman á myndböndin sem fjalla um efnið: *Ullin – af sauðkindinni yfir í fullunnið fat eða klæði*. Hægt er að spóla og skoða eitthvað nánar eða stöðva myndböndin á vissum stöðum til að ræða það sem þar sést. Umræður um efnið. Kennsluverkefni um uppruna efnisins í fötum okkar. Sögustund; Gilitrutt. (Sjá hér að neðan).

Æskilegt er hafa við hönd sýnishorn af ull á eins mörgum vinnslustigum og hægt er fyrir nemendur að handfjatla í samhengi við fræðsluna um vinnsluferlið: Ópvegin ull, þvegin ull, ull sem búið er að skilja að í tog og þel, togband og þelband, óspunnið band (lopi) og spunnið band, litað og ólitað. Ef unnt er að útvega verkfærin sem tilheyra ullarvinnslunni, eða fara t.d. á safn til þess að handfjatla þau, þá er það líka eftirsóknarvert.

Við lok fræðslunnar má vinna textílverk sem felst í að kríla band eða vefa veggskraut. Sjá hér að neðan og í myndböndum safnfræðslunnar.

Hæfniviðmið: Nemandi geti

- fjallað um íslenskt hráefni í samhengi við sögu og sjálfbærni,
- sett textílvinnu og textílverk í samhengi við sögu, samfélag og listir,
- unnið eftir einföldum leiðbeiningum (sbr. hæfniviðmið fyrir textílmennt í Aðalnámskrá grunnskóla),
- gert grein fyrir mismunandi stigum tóvinnunnar og notað nokkur hugtök sem tengjast henni og textílvinnu.

Kennsluverkefni: *Hvaðan kemur efnið í fötum okkar? Snertir á sjálfbærni vs. ósjálfbærni og nærumhverfi vs. alþjóðaumhverfi. Flest fót barna og fullorðinna á Íslandi áður fyrr voru úr ull. Úr hverju eru fötin sem nemendurnir klæðast þann daginn? Kemur efnið úr náttúrunni? Er það úr jurtum eða af dýrum? Er það gerviefni? Er það blandað? Börnin og kennarinn hjálpast að við að efnagreina eina flík hjá hverjum nemanda, t.d. peysuna/bolinn/kjólinn/skyrtuna og skrá efnið. Svo er hægt að gera lista yfir efni og efnablöndur á töfluna og telja saman fjölda af hverri tegund efnis á listanum. Rannsaka og ræða hvaðan efnið kemur eða úr hverju það er búið til og hvaða afleiðingar vinnslan hefur fyrir umhverfi og náttúru. Hér má styðjast við verkefnið *Kostnaður**

náttúrunnar á bls. 50 í *Sjálfbærni* heftinu í ritroð um grunnþætti menntunar.

<https://vefir.mms.is/flettibaekur/namsefni/sjalfbaerni/52/>

Umræðuefni: 1. Keyta, hvað er nú það? Hún var notuð í þvottavatnið fyrir ullina en ekki sápa. Keyta er staðið hland, oft hland heimilisfólksins en einnig var hlandi húsdýra safnað á mörgum bæjum. Sjá orðskýringu um keytu undir *Rúningur og ullarþvottur*.

2. Tækni og verkfæri. Þróun tækni og verkfæra. Tækni breytist lítið, verkfæri þróast nokkuð. Heimildamyndin *Íslenska ullin* sýnir þetta glögg.

3. Vælvæðing og samfélagsþróun úr sjálfspurft (hver heimiliseining framleiddi til eigin nota og eigin viðskipta) yfir í neylusamfélag (ofgnótt á markaði, ofneysla).

Textilverk: Þrjón, hekl, útsaumur og annað þess háttar tengist þessu efni og hægt er að vinna stykki með þeim aðferðum með nemendunum. Safnfræðsla Þjóðminjasafnsins hefur útbúið myndbönd sem leiðbeina um gerð tvenns konar textíverka:

1. *Að kríla band*. Sjá myndband.

2. *Að vefa veggskraut*. Sjá myndband.

Sögustund: Hlustið á þjóðsöguna um Gilitrutt. Umræður um söguna. Sjá hljóðskrá.

Kennslugögn: Skjávarpi og tölva. Ull á ýmsum vinnslustigum ef hægt er. E.t.v. er hægt að útvega ullina og bandið hjá handverksbúðum, handverksfólki, sauðfjárændum eða söfnum í nágrenni skólans. Til að vinna textíverkefni þarf aðallega band í nokkrum litum, en einnig stuttar greinar og pappaspjöld fyrir vefnaðarstykkið. Sjá fremst í myndböndunum.

Kennsluáferðir: T.d. Innlifunaraðferð. Einn, tveir og fjórir (bls. 13 í *Skapandi skóli*). Þrír, tveir, einn (bls. 28 í *Skapandi skóli*). (<https://mms.is/namsefni/skapandi-skoli-handbok-um-skapandi-skolastarf-rafbok>). Verkefnavinna. Umræður. Sögustund með umræðum.